

Sygn. akt II Ca 111/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Alina Szymanowska

Protokolant: p.o. stażysty Daria Kowalczyk

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2022 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa B. S., A. M.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z dnia 23 listopada 2021 r.

sygn. akt I C 921/20

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwotę 2700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Alina Szymanowska

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 listopada 2021 r., sygn. akt I C 921/20, Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, w sprawie z powództwa B. S. i A. M., przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. w punkcie 1. zasądził od pozwanej na rzecz powodów łącznie, do ich majątku wspólnego objętego wspólnością majątkową małżeńską, kwotę 30.806,16 zł oraz 10.082,84 zł franków szwajcarskich wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od każdej ze wskazanych kwot liczonymi od dnia 25 lutego 2020 r. do dnia zapłaty, oraz w punkcie 2. zasądził od pozwanej na rzecz powodów łącznie, do ich majątku wspólnego objętego wspólnością majątkową małżeńską, kwotę 6.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły ustalenia faktyczne i rozważania prawne przytoczone w uzasadnieniu wyroku (k. 633 – 647 akt).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik postępowania, tj.:

a) art. 321 k.p.c. poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 30.806,16 zł oraz kwoty 10.082,84 CHF z uwagi na nieważność umowy kredytu powodów, podczas gdy przedmiotem żądania było zasądzenie różnicy pomiędzy sumą pobranych przez pozwanego bank rat a sumą rat, jakie powodowie byłiby zobowiązani uiścić przy hipotetycznym pominięciu kwestionowanych przez powodów klauzul umownych poczynając od dnia 12 kwietnia 2010 r. do dnia 14 stycznia 2020 r. w zakresie dotyczącym nadpłaty kredytu wynikającej ze stosowania przez pozwanego klauzul waloryzacyjnych oraz poprzez uznanie umowy kredytu powodów za nieważną, podczas gdy powodowie sformułowali swoje roszczenie w oparciu o abuzywność kwestionowanych postanowień umownych, zaś kwota dochodzona w przedmiotowym postępowaniu była wypadkową założeń powodów o spełnieniu przesłanek do wyeliminowania kwestionowanych klauzul z umowy (ich nie wiążącego w stosunku do powodów charakteru), przez co w przypadku każdej raty kredytu uiszczanej przez powodów następowała jedynie częściowa nadpłata, co skutkowało w istocie rozstrzygnięciem co do innego roszczenia, niż roszczenie powodów zgłoszone i dochodzone w niniejszym postępowaniu, jak również prowadzi do dalej idącego skutku, jakim jest brak możliwości przyporządkowania czy wskazania, jakich kwot świadczonych w poszczególnych okresach, dotyczy rozstrzygnięcie, tj. w jakim zakresie skarżony wyrok - po jego uprawomocnieniu - wywoływać miałyby skutki w postaci powagi rzeczy osądzonej, jako że rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł w zasadzie wyłącznie na konkluzji, iż okoliczność że powodowie dokonali na rzecz pozwanego banku wpłat w łącznej kwocie obejmującej dochodzone w pozwie roszczenie, pozostawało pomiędzy stronami bezsporne;

b) art. 3 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. i w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez nieuzasadnione przyjęcie przez Sąd I Instancji, że strona powodowa udowodniła, że kwestionowane przez stronę powodową postanowienia umowne spełniają przesłanki abuzywności, tj. że są sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz że rażąco naruszają interesy powodów w niniejszej sprawie, podczas gdy powodowie nie zaferowali na tę okoliczność żadnego dowodu, poza odwołaniem się do literalnego brzmienia spornych postanowień umownych oraz do motywów orzeczeń sądów powszechnych oraz Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, co jednak nie zastępuje dowodu w sprawie, wskutek czego roszczenie strony powodowej winno zostać uznane za nieudowodnione;

c) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- zaniechanie dokonania wszechstronnej oceny materiału dowodowego sprawy i czynienie ustaleń z pominięciem części materiału dowodowego, tj. z pominięciem:

a. dowodów z następujących dokumentów:

- wniosku kredytowego powodów z dnia 23 stycznia 2006 r.;
- wydruku z kalkulatora bankowego (...);
- decyzji kredytowej z dnia 02 lutego 2006 r.;
- umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 23 lutego 2006 r.;

wszystkich powyższych spod lit. a. wskazanych na wykazanie faktu wnioskowania przez powodów o kredyt waloryzowany, wyboru przez powodów waluty waloryzacji kredytu, negocjowania przez powodów warunków kredytowania, o czym świadczy rezygnacja pozwanego banku z pobierania prowizji tytułem udzielenia kredytu powodom, pomimo iż prognozowana prowizja wynosiła 1%, jak również korzystania przez powodów z preferencyjnego oprocentowania w wysokości 2,45% wobec standardowego oprocentowania kredytu waloryzowanego na poziomie 2,75%, zdolności powodów do zaciągnięcia kredytu złotowego bez mechanizmu waloryzacji w kwocie 307 705,31 zł a zatem wyższej niż wnioskowana kwota kredytu, względnie dostępnego dla powodów w pozwanym banku

oprocentowania kredytu złotowego na poziomie 6,65%, które to pominięcie przy ocenie materiału dowodowego i oparcie się jedynie na wyjaśnieniach powodów stojących w sprzeczności z wnioskowanymi dokumentami, tj. słowach powoda jakoby 00:02:31 „Jeśli chodzi o kredyt złotówkowy, to nasza zdolność nie była wystarczająca”, 00:15:05 „Nie miałem możliwości negocjacji (por. protokół z rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 r.), co w konsekwencji doprowadziło do wadliwego ustalenia, że przedstawiciel banku poinformował powodów, że nie ma możliwości negocjacji postanowień umowy, co z kolei skutkowało przyjęciem, że żadne postanowienia spornej umowy nie były uzgadniane indywidualnie z powodami, powodowie nie mieli zdolności do zaciągnięcia kredytu złotowego, w sytuacji gdy wszechstronna ocena materiału dowodowego nieopierająca się jedynie na subiektywnych wyjaśnieniach powodów, winna doprowadzić do ustaleń, że powodowie dokonali oferty kredytu waloryzowanego pomimo możliwości uzyskania kredytu złotowego w wysokości pozwalającej na realizację celu kredytowania, tj. pozwalającego na pełne finansowanie inwestycji, a pozwany bank zaprezentował powodom różnice dotyczące obydwu kredytów, powodowie mieli możliwość negocjowania warunków umowy kredytu, z której to możliwości powodowie skorzystali, zaś powyższe winno doprowadzić do ustalenia, że postanowienia spornej umowy były indywidualnie uzgadniane z powodami i mieli oni wpływ na treść zobowiązania łączącego strony;

b. dowodów z następujących dokumentów:

- ekspertyzy „Tabela kursowa mBanku oraz analiza porównawcza” z czerwca 2016r. sporządzonej przez dr hab. A. R., byłego doradcę Prezesa NBP;
- regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych stanowiącego integralną część umowy kredytu powodów;
- z dokumentu - pisma okólnego nr (...) wraz z załącznikiem nr 1 do w/w pisma okólnego - Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), w brzmieniu obowiązującym u pozwanego od dnia 1.04.2009 r., wraz z wydrukiem komunikatu kierowanego do klienteli banku w przedmiocie zmiany w/w regulaminu poprzez serwis (...)
- z dokumentu- pisma okólnego nr (...) wraz z załącznikiem nr 1 - Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), w brzmieniu obowiązującym u pozwanego od dnia 1.07.2009 r. oraz wzoru aneksu do umowy kredytu wraz z wydrukiem komunikatu kierowanego do klienteli banku w przedmiocie zmiany w/w regulaminu poprzez serwis (...)
- płyty CD,
- raportu Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pt. Raport dotyczący spreadów z września 2009 r
- uchwały zarządu NBP nr 51/2002 r. z dnia 23.09.2002r. w sprawie sposobu wyliczania i ogłaszania bieżących kursów walut obcych,
- tabeli pn „Bilans kredytów walutowych oraz spread dla CHF” opracowanej na podstawie danych uzyskanych ze Związku Banków Polskich,
- pisma pozwanego banku z dnia 13 kwietnia 2015 r. skierowanego do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dotyczącego wyjaśnień złożonych przez Bank na wystąpienie UOKiK w sprawie kredytów waloryzowanych kursem CHF,
- porównania stawek bazowych WIBOR 3M oraz LIBOR 3M w okresie od złożenia przez powodów wniosku kredytowego do końca okresu objętego sporem,
- zestawień porównawczych kursów CHF pozwanego banku z kursami średnimi i kursami sprzedaży CHF ogłaszanymi przez NBP (odpowiednio tabele A i tabele C ogłaszane przez NBP),

wszystkich powyższych wskazanych na wykazanie faktu, że zakres zmiany kursów ustalanych przez bank jest powiązany ze zmianami na rynku oraz podążały za kursami ustalonymi przez NBP i nie prowadzi do dowolności ustalania kursów, a których pominięcie przy ocenie materiału dowodowego doprowadziło do ustalenia stanu faktycznego, w którym pozwany bank zamieścił w umowie klauzule nieodwołujące się do obiektywnych wskaźników i określał wysokość kursu i zobowiązania powodów wedle swojej woli, jednostronnie i arbitralnie, co doprowadziło do wadliwej oceny, że postanowienia odnoszące się do kursu walut i mechanizmu waloryzacji są abuzywne i nie wiążą powodów, w sytuacji gdy z wnioskowanych dowodów oraz faktów powszechnie znanych Sądowi I instancji wynika, że bank jako instytucja finansowa podlegająca nadzorowi państwowemu m.in. Komisji Nadzoru Finansowego czy Narodowego Banku Polskiego (które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa depozytów zgromadzonych w bankach oraz stabilności sektora bankowego) nie jest typowym przedsiębiorcą występującym w obrocie, ale jego działalność i sposób działania, w tym udzielania kredytów, jest uzależniona nie tylko od mechanizmów wolnorynkowych ale i od prawa bankowego i innych aktów prawnych wydawanych przez urzędy państwowe w zakresie polityki pieniężnej i ekonomicznej, co winno doprowadzić do konkluzji, że bank nie mógł i nie odwoływał się do nieobiektywnych wskaźników i nie określał kursów walut w sposób dowolny i arbitralny, wobec czego postanowienia regulujące walutę waloryzacji kredytu spornej umowy nie są abuzywne, pozostają wiążące dla stron, co oznacza, że powództwo winno ulec oddaleniu;

- zaniechanie dokonania wszechstronnej oceny materiału dowodowego sprawy i czynienie ustaleń sprzecznych z logiką, doświadczeniem życiowym, prowadzących do oceny, że:
 - a. zeznania powodów są spójne, logiczne i zgodne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, co doprowadziło do błędnego ustalenia, że powodowie nie znali zasad przeliczania kredytu, pracownik banku poinformował powodów, że umowa jest standardowa i nie ma możliwości negocjacji jej postanowień i może być wyłącznie podpisana bez żadnych zmian, zaś sam kredyt waloryzowany kursem CHF jest bezpieczny, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, że pozwany działał wobec powodów nieuczciwie i w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, wykorzystując niewiedzę i naiwność konsumenta, w sytuacji gdy dowód z przesłuchania powodów jest dowodem przeprowadzonym subsydiarnie z uwagi na jego immamentną cechę jaką jest brak obiektywizmu strony, a złożone na rozprawie w dniu 15 grudnia 2020 r. wyjaśnienia powoda, że: 00:02:31 „Jeśli chodzi o kredyt złotówkowy, to nasza zdolność nie była wystarczająca”, 00:02:31 „Ja byłem wtedy po studiach ekonomicznych, ale nie miałem wiedzy i doświadczenia”, 00:02:31 „Splacane miało to być w złotych i tak splacam. Nie było takiego okresu, że splacałem we frankach”, 00:15:05 „Nie miałem możliwości negocjacji.”, 00:24:35 ”Nie zdecydowałem się na spłatę w walucie, bo zarabiam w złotych”, 00:24:35 „Bank decydował kiedy wypłaci nam kredyt” oraz złożone na rozprawie w dniu 15 grudnia 2020 r. wyjaśnienia powódki, że: 01:08:29 „Rozumiem to, że jak zaciągam kredyt na określoną kwotę, to oddaję taką kwotę.” są sprzeczne z zasadami logiki, kalkulatorem kredytowym (...), decyzją kredytową umową kredytu, harmonogramami spłat kredytu, wnioskami o wypłatę transz kredytu i potwierdzeniami ich uruchomienia oraz aneksem z dnia 23 lutego 2015 r. (a dokumenty złożone do akt sprawy sąd uznał za autentyczne i nie budzące wątpliwości), wyższym ekonomicznym wykształceniem powodów w chwili składania wniosku kredytowego, a zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocena dowodów winna doprowadzić do wniosku, że powodowie złożyli wniosek kredytowy, jak również zawarli umowę przy jednoczesnej świadomości konsekwencji płynących z mechanizmu waloryzacji, w tym w szczególności ryzyka kursowego, przedstawiciel banku nie zapewniał powodów o stabilności waluty i braku jakiegokolwiek ryzyka, pozwany bank wskazywał walutę CHF w każdym dokumencie stanowiącym integralną część umowy kredytowej, przedstawił w umowie sposób spłaty kredytu w walucie CHF, a właściwe ustalenia faktyczne winny prowadzić do oceny, że bank na żadnym etapie zawierania i wykonywania umowy nie postępował wobec powodów będących konsumentami w sposób nieuczciwy, naruszający dobre obyczaje i interes powodów;
 - b. dokumentu w postaci harmonogramów spłaty kredytu, stanowiących integralną część umowy kredytu powodów, sporządzanych po uruchomieniu każdej kolejnej transzy kredytu powodów, a doręczonych powodom zgodnie z warunkami umowy kredytu i niekwestionowanych przez powodów, podczas gdy z dokumentów tych

wynikają okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, także wysokość zobowiązania powodów oraz wysokość rat kredytu wyrażone w walucie waloryzacji, a zatem okoliczności podważające ustalenia Sądu I instancji co do rzekomego braku udzielenia, wypłacenia, spłaty kredytu w walucie CHF;

- sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w postaci następujących dokumentów:

- aneksu z dnia 31 marca 2009 r.,

- aneksu z dnia 23 lutego 2015 r.;

- wniosku powodów z dnia 23 lutego 2015 r.;

- aneksu z dnia 18 maja 2015 r.;

wszystkich powyższych poprzez uznanie, iż dokonanie kilkukrotnych modyfikacji stosunku prawnego łączącego strony niniejszego zobowiązania nie wpływa na ocenę ważności umowy zawartej przez strony w 2006 r., podczas gdy powodowie potwierdzili wolę kontynuowania więzi obligacyjnej łączącej strony mając pełne rozeznanie co do specyfiki kredytu waloryzowanego;

d) art. 228 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. zaniechanie uwzględnienia w ustaleniach faktycznych sprawy faktów powszechnie znanych i mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. że kursy walut obcych są zmienne, a rozpiętość wahań oraz kierunek zmian nie są możliwe do przewidzenia, co w konsekwencji doprowadziło do wadliwego ustalenia, że przeciętny konsument, w tym powodowie, mógł nie uświadamiać sobie i nie uświadamiał sobie hipotetycznej możliwości znacznego wzrostu kursu waluty, a tym samym wzrostu zadłużenia wynikającego z udzielonego kredytu;

e) art. 235⁽²⁾ § 1 pkt. 2 k.p.c. w związku z art. 278 k.p.c. i art. 227 k.p.c., poprzez pominięcie zgłoszonego przez stronę pozwaną wniosku dowodowego tj. wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości i finansów i uznaniu go za niemający znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, podczas gdy realizacja tez dowodowych wg postulowanych przez pozwanego założeń tj. zwłaszcza przy zastosowaniu średniego kursu NBP, jednoznacznie wskazałyby na niewielką różnicę pomiędzy kosztami kredytu powodów przy zastosowaniu kursu średniego CHF publikowanego przez NBP w stosunku do kursów CHF z tabeli kursowej pozwanego banku, co powinno prowadzić do przyjęcia przez Sąd, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do rażącego naruszenia interesu ekonomicznego powodów, będącego przesłanką warunkującą ocenę zakwestionowanych przez powodów postanowień umownych za abuzywne, co stanowi okoliczność istotną dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a wykazanie której zostało przez Sąd zaniechane;

f) art. 278 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie we własnym zakresie i na podstawie własnych tylko wnioskowań Sądu I instancji ustaleń wymagających wiadomości specjalnych, w tym m.in. co do:

- faktycznej możliwości dowolnego (arbitralnego) kształtowania wysokości kursów walut oraz spreadu walutowego w tabeli kursowej pozwanego banku, ocenianej przy uwzględnieniu otoczenia regulacyjnego, jak i społeczno-gospodarczego w jakim funkcjonują banki, jak również zasad oraz zwyczajów panujących w tym zakresie na rynkach finansowych, których uczestnikiem jest bank;
- zasadności dokonywania przeliczeń świadczeń każdej ze stron na walutę waloryzacji w oparciu o kurs kupna i kurs sprzedaży waluty;

i tym samym zastąpienie rzetelnej analizy materiału dowodowego własnymi wnioskami i oceną Sądu Rejonowego w granicach własnego postrzegania okoliczności faktycznych sprawy przez skład orzekający, w sytuacji, w której ocena

zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wymagała dla miarodajności i poprawności wyprowadzanych wniosków, w tym w zakresie dokonanej oceny dowodów, zasięgnięcia przez Sąd I instancji informacji specjalnych;

g) naruszenie art. 299 § 1 k.p.c. poprzez przydanie dowodowi z przesłuchania strony kluczowego znaczenia przy ustalaniu okoliczności faktycznych sprawy, jak i przy ocenie zasadności roszczenia, tj. wystąpienia przesłanek abuzywności, w tym przesłanki rażącego naruszenia interesów powodów, jak i w zakresie informacji o ryzyku kursowym udzielonych powodom na etapie procedury kredytowej, podczas gdy dowód z przesłuchania strony ma charakter subsydiarny względem innych środków dowodowych znanych procedurze cywilnej i winien zostać przeprowadzony dopiero po ich wyczerpaniu, a nadto w okolicznościach sprawy dowód z przesłuchania powodów był sprzeczny ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym z treścią zgromadzonych dokumentów, a zatem wbrew ocenie Sądu I instancji nie korzystał z przymiotu wiarygodności i nie mógł stanowić podstawy ustaleń faktycznych w sprawie, ani też podstawy uwzględnienia powództwa;

h) naruszenie art. 316 k.p.c. poprzez wydanie wyroku na podstawie stanu rzeczy nieistniejącego w chwili zamknięcia rozprawy tj. z pominięciem aktualnej treści stosunku prawnego, kształtowanej aneksem do umowy z dnia 23 lutego 2015 r., jak i aktami normatywnymi (por. przepisy ustawy tzw. antyspreadowej - ustawa z 29.07.2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw [Dz. U. Nr 165 poz. 984.], por. zwł. Art. 4 ustawy i zmieniane nim przepisy ustawy Prawo bankowe, w tym dotyczące umów o kredyty indeksowane zawartych przed wejściem w życie ustawy) i wykonywania umowy z pominięciem kursów publikowanych z tabeli kursowej pozwanego;

i) naruszenie art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. w związku z art. 365 k.p.c. i 366 k.p.c., poprzez nieuzasadnione zastosowanie tego przepisu i pozbawione podstaw przyjęcie, iż co do klauzuli zawartej w § 12 ust. 5 umowy kredytu powodów zachodzą podstawy do zastosowania skutku przewidzianego w art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. przez odwołanie się do treści wpisu w Rejestrze prowadzonym przez Prezesa UOKiK, pod poz. 574⁽³⁾, w okolicznościach, w których w odróżnieniu od kontroli abstrakcyjnej wzorca umownego dokonywanej w trybie art. 479⁽³⁶⁾ i n. k.p.c., do której również odnoszą się hipoteza i dyspozycja art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c., postanowienia umowy (nie zaś wzorca umownego) zawartej przez powodów, podlegają indywidualnemu badaniu pod kątem oceny wystąpienia przesłanek z art. 385⁽¹⁾ k.c. z uwzględnieniem kryteriów z art. 385⁽²⁾ k.p.c. Sąd Rejonowy w w/w zakresie bezpodstawnie przyjął, iż wyrok zapadły w ramach kontroli abstrakcyjnej wywołuje dla badania konkretnej umowy, zawartej przed wpisem postanowienia do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK, stan prejudycjalności czy stan związania sądu orzekającego rozstrzygnięciem czy też motywami rozstrzygnięcia odnoszącym się do wzorca umownego, mimo iż badanie wzorca umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej następowało w sprawie, w której powodem może być m.in. każda osoba, która mogłaby zawrzeć umowę z przedsiębiorcą z zastosowaniem wzorca oraz mimo, że ocena postanowienia wzorca dokonywana była z pominięciem elementów wpływających na ocenę zasadności zastosowania art. 385⁽¹⁾ k.c., wyrażonych w art. 385⁽²⁾ k.p.c. Na tejże podstawie Sąd I Instancji uznał jak wynika z motywów rozstrzygnięcia, że jest związany orzeczeniem SOKiK i orzekł opierając się na motywach rozstrzygnięcia, którymi kierował się Sąd Okręgowy - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, błędnie poddał badane postanowienie w istocie swej kontroli abstrakcyjnej, obejmującej jedynie badanie samego brzmienia spornego postanowienia z pominięciem: treści Regulaminu, okoliczności zawarcia umowy (art.3852kc.), informacji uzyskanych przez powodów i możliwych do uzyskania przy choćby minimalnym zaangażowaniu powodów na etapie poprzedzającym zawarcie umowy, wiedzy powodów w zakresie korzyści, jakie uzyskali w chwili zawarcia umowy wybierając kredyt waloryzowany kursem CHF, ekonomicznego wykształcenia powodów, rozeznania powodów co do konsekwencji płynących z odniesienia zobowiązania do waluty obcej, rozumienia spornego postanowienia oraz obyczajów obowiązujących na rynku kredytów hipotecznych w dacie zawierania przez powodów umowy w zakresie kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej, z pominięciem dostępnej bankowi w chwili zawierania umowy wiedzy w zakresie kształtowania się kursu CHF, istoty rynku walutowego, znacznie niższego oprocentowania (z zatem i wysokości raty kredytu) przy kredycie waloryzowanym kursem CHF;

Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 69 ust.2 pkt. 2 i pkt 4 ustawy pr. bankowe poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że postanowienia umowy kredytu dotyczące przeliczeń wg kursu CHF dotyczą głównych świadczeń stron, a ponieważ są na tyle niejasne i nieprecyzyjne, to należy przyjąć iż umowa ich pozbawiona, nie może być wykonywana, gdyż nie określa warunków ustalenia kwoty zadłużenia kredytobiorców czyli essentialia negotii, a zatem jest nieważna z uwagi na sprzeczność z naturą stosunku prawnego, podczas, gdy postanowienia zawarte w § 7 ust. 1 i 12 ust. 5 nie dotyczą głównych świadczeń stron;

b) art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 pr. bank. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie w okolicznościach przedmiotowej sprawy będące skutkiem błędnego ustalenia, że strony postępowania nie określiły w umowie kredytu głównych świadczeń stron, podczas gdy umowa kredytu stanowiąca przedmiot postępowania określa zarówno świadczenia banku na rzecz kredytobiorcy, jak i świadczenia kredytobiorcy na rzecz banku, w tym, co o świadczeń przyszłych, także oznaczenie kryteriów pozwalających na ustalenie ich rozmiaru najpóźniej w momencie ich spełnienia, a zatem brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności umowy kredytu z powołaniem na argument nieokreślenia głównych świadczeń stron;

c) art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95 z 21.4.1993) poprzez wadliwą wykładnię pojęcia „główne świadczenia stron” i w konsekwencji uznanie, że sporne postanowienia umowy odsyłające do tabel kursowych, określają główny przedmiot umowy kredytu, podczas gdy z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika obowiązek każdorazowej indywidualnej oceny tego, czy warunek umowy określa główny przedmiot umowy przy jednoczesnym obowiązku przyjęcia wykładni zawężającej to pojęcie, jako wyjątku od generalnej zasady, że ocenie przez pryzmat przesłanek abuzywności podlegają wszystkie postanowienia umów;

d) art. 65 § 1 i § 2 k.c. w z zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 353 § 1 k.c. poprzez zaniechanie dokonania wykładni oświadczeń woli stron umowy w zakresie rzeczywistej woli stron co do ukształtowania wzajemnych praw i obowiązków stron wynikających z umowy kredytu, podczas gdy ocena ważności i skuteczności dokonanej przez strony czynności prawnej nie może abstrahować od ogólnych reguł rządzących prawem zobowiązań, w tym reguły wykładni oświadczeń woli stron;

e) art. 5 ust. 2 pkt 7 w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 Ustawy Prawo bankowe poprzez jego niezastosowanie i pominięcie, że banki na podstawie upoważnienia ustawowego są uprawnione do publikowania własnych tabel kursowych, będących podstawą przeliczeń, a działalność bankowa poddawana jest kontroli, co winno doprowadzić Sąd do konkluzji, że pozwany nie miał dowolności w zakresie ustalania kursów walut, a dokonywał tego na podstawie i w granicach ustawy, pod kontrolą organów nadzoru;

f) art. 385¹ § 1 k.c. poprzez:

- jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż o ziszczeniu się przesłanki rażącego naruszenia interesów konsumenta świadczy okoliczność jakiegokolwiek nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków pomiędzy stronami umowy, tj. w okolicznościach sprawy wykonywania przez bank uprawnienia do stosowania własnych kursów walut ogłaszanych w tabeli kursowej oraz wpływania na wartość zobowiązania kredytobiorcy, podczas gdy istnieje konieczność ustalenia, czy, w oparciu o uwarunkowania rynkowe, jak i kontekst społeczno - gospodarczy w chwili zawarcia umowy kredytu, owa nierównowaga ma prawnie relewantne znaczenie dla konsumenta;
- poprzez wadliwą ich wykładnię polegającą na nieprawidłowej interpretacji pojęcia rażącego naruszenia interesu konsumenta poprzez brak rozważenia czy w tej konkretnej sprawie doszło do rażącego interesu powodów jako kredytobiorców, w tym interesu ekonomicznego, z uwagi na to, że Sąd I instancji w zasadzie ograniczył się do oceny hipotetycznego naruszenia interesów konsumenta, oceniając wyłącznie treść klauzuli zawartej w § 7 ust. 1, § 12 ust. 5 umowy kredytu, bez uwzględniania okoliczności zaistniałych przy zawieraniu umowy kredytu, a jeśli

chodzi o interes ekonomiczny powodów z pominięciem jakichkolwiek okoliczności dotyczących zawarcia umowy, w tym ujmowanej obiektywnie, a posiadanej przez powodów jako osób z wyższym wykształceniem ekonomicznym wiedzy co do produktu zaoferowanego im przez pozwany bank (wzorzec przeciętnego konsumenta), wysokości kursów stosowanych przez pozwany bank i sposobu ich ustalania, nieodbiegania tych kursów od kursów rynkowych i kursów Narodowego Banku Polskiego, a więc bez rozważenia czy ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w spornych klauzulach spowodowało po stronie powodów powstanie szkody oraz z pominięciem interesu pozwanego banku, którego Sąd nie wziął pod uwagę w najmniejszym stopniu;

g) art. 385² k.c. poprzez jego niezastosowanie i sprowadzenie oceny przesłanki sprzeczności z dobrymi obyczajami, jak i przesłanki rażącego naruszenia interesów powodów do literalnego brzmienia kwestionowanych postanowień umownych, bez uwzględnienia okoliczności zawarcia umowy w przedmiotowej sprawie, w tym bez uwzględnienia otoczenia społeczno - gospodarczego z chwili zawarcia umowy kredytu, jak i z pominięciem zwyczajów i zasad panujących na rynkach finansowych, a w konsekwencji dokonanie błędnej i powierzchownej oceny wystąpienia przesłanek abuzywności w okolicznościach przedmiotowej sprawy, podczas gdy Sąd rozpoznający zarzut niedozwolonego charakteru postanowień umownych obowiązany jest rozpoznać tenże zarzut z uwzględnieniem okoliczności sprawy, bowiem dopiero wówczas możliwa staje się ocena, czy w sprawie występuje nierównowaga praw i obowiązków stron, ale taka, która jest znacząca i prawnie relewantna względem pozycji konsumenta, jak również pozwala zrealizować w pełni cel Dyrektywy Rady 93/13/EWG, tzn. zapewnić konsumentowi ochronę, przy równoczesnym poszanowaniu interesów przedsiębiorcy, nie doprowadzając w sposób nieuzasadniony do uprzywilejowania konsumenta;

h) art. 385¹ k.c. w związku z art. 3 ust.1 oraz art. 4 ust.1 dyrektywy Rady 93/13 z 5.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich oraz art. 385² k.c. w związku z art. 6 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż w ramach kontroli indywidualnej postanowienia umownego pod kątem jego abuzywności nie jest konieczne dowodzenie przez powodów przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta czyli kwalifikowanej postaci naruszenia oraz nie jest konieczne badanie przez Sąd sytuacji konsumenta ukształtowanej w oparciu o obowiązujące przepisy prawa z pominięciem spornych postanowień umowy kredytu w porównaniu do sytuacji, w której znajduje się on przy obowiązywaniu tej klauzuli w umowie;

i) naruszenie art. 4 ustawy z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165 poz. 984) oraz art. 69 ust. 2 pkt. 4a, art. 69 ust. 3 i art. 75b ustawy Prawo bankowe, w brzmieniu obowiązującym od dnia 26 sierpnia 2011 r., to jest w brzmieniu nadanym przepisami w/w ustawy zmieniającej, w związku z art. w związku z art. 385¹ k.c. - poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, iż przepisy te, wbrew ich literalnemu brzmieniu, jak i wbrew oczywistemu celowi wprowadzenia objętych w/w przepisami regulacji - nie wywierają począwszy od 26 sierpnia 2011 roku nie mają żadnego wpływu na ocenę prawną spornych postanowień umowy kredytu łączącej strony, to jest ocenę zwłaszcza § 12 ust. 5 umowy pod kątem jego abuzywności i zakresu ewentualnej abuzywności, a zwłaszcza poprzez pominięcie przy ocenie abuzywności powyższych postanowień umownych kryteriów rangi normatywnej, wynikających z przywołanych przepisów ustawy, oraz nieuzasadnione odstąpienie przez Sąd od zastosowania skutków wdrożonych do umowy łączącej strony wprost przez obowiązujące w dacie orzekania przepisy ustawy;

j) art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385² k.c. w zw. z art. 3 Dyrektywy Rady 93/13/EWG w zw. z art. 6 Dyrektywy Rady 93/13/EWG oraz w zw. z art. 353¹ k.c. poprzez ich błędną wykładnię co do zakresu ewentualnej abuzywności postanowienia umownego, polegającą na uznaniu, że owa abuzywność „rozciąga się” nie tylko na niedozwoloną treść normatywną postanowienia, ale na całą jednostkę redakcyjną w której jest ono ujęte, a w konsekwencji przyjęcie, iż „usunięcie” z umowy kredytu postanowień dotkniętych abuzywnością prowadzi do pozbawienia umowy kredytu jej indeksowanego charakteru, jak i ryzyka kursowego z nią związanego, i skutkuje nieważnością umowy (która to nieważność umowy nie jest skutkiem określonym przez Dyrektywę Rady 93/13, i która w prawie krajowym nie stanowi skutku abuzywności postanowień umowy), podczas gdy prawidłowa wykładnia winna prowadzić do wniosku, że po wyłączeniu z umowy

kredytu niedozwolonych postanowień umownych, umowa ta nadal ma charakter waloryzowany i nadal związane jest z nią ryzyko kursowe, zaś nieokreślony pozostaje wyłącznie sposób określania kursu walut do której kredyt jest indeksowany;

k) naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. i art. 58 § 1 i § 3 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95 z 21.4.1993) poprzez nieuzasadnione przyjęcie, iż skutkiem ewentualnie nawet stwierdzonej abuzywności postanowienia umowy jest stwierdzenie nieważności postanowienia, a zwłaszcza jego usunięcie z umowy, i niezasadne przyjęcie, iż na gruncie przepisów prawa polskiego i implementacji prawa wspólnotowego (w/w Dyrektywy) skutkiem zastosowania czy ocen dokonywanych na gruncie art. 385¹ umowy może być nieważność umowy, zwłaszcza ex tunc, z powodu jej sprzeczności z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, w wyniku traktowania poszczególnych zapisów jak usunięte z umowy (nie zamieszczone w treści umowy), względnie wystąpienie stanu określanego jako niewykonalność umowy na skutek braku jej postanowień określających waloryzację kredytu kursem waluty obcej, co dotyczy oceny § 7 ust. 1 i 12 ust. 5 umowy dokonanej przez Sąd I instancji;

l) naruszenie art. 385¹ k.c. w zw. z art. 6 dyrektywy EWG 93/13 poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na uznaniu umowy kredytu za nieważną i przyjęciu, że powodowie wyrażając zgodę na unieważnienie umowy kredytu mieli świadomość konsekwencji uznania nieważności umowy, podczas gdy strona powodowa nie została pouczona w sposób należyty o konsekwencjach nieważności umowy i nie został zbadany jej stan rozumienia tychże konsekwencji, zaś ocena ważności stosunku prawnego między stronami jest niezależna od woli jednej ze stron;

m) art. 358 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy umowa kredytu po wyłączeniu z niej niedozwolonych postanowień umownych nadal pozostaje umową kredytu indeksowanego kursem waluty CHF, a nieokreślony pozostaje wyłącznie sposób określania tego kursu, zaś w tym zakresie zastosowanie winien znaleźć właśnie art. 358 § 2 k.c., jako przepis dyspozytywny, stosowany w zakresie nieuregulowanym przez strony stosunku prawnego;

n) art. 65 § 2 k.c., art. 358 § 2 k.c. oraz art. 32 w zw. z art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że w dacie zawarcia umowy i w okresie późniejszym nie istniała podstawa normatywna do ustalenia sposobu wykonywania umowy po stwierdzeniu bezskuteczności postanowień odnoszących się do przeliczania wedle tabel kursowych pozwanego banku, a jego zastosowanie winno doprowadzić Sąd do przyjęcia, że nawet w razie bezskuteczności postanowień odnoszących się do tabel kursowych umowa nie staje się pozbawiona mechanizmu waloryzacji jako takiego, ale może być wykonywana (także w zakresie ustalenia salda kredytu), w oparciu o normę prawną istniejącą w dacie zawarcia umowy, jako kredyt Złotowy waloryzowany kursem CHF;

o) art. 411 pkt 1 k.c. w zw. z art. 410 k.c. poprzez jego niewłaściwe niezastosowanie w zakresie w jakim przepis ten nakłada obowiązek zastrzeżenia zwrotu świadczenia uiszczanego bez podstawy prawnej w celu możliwości żądania jego zwrotu, polegające na zasądzeniu na rzecz powodów dochodzonych pozwem kwot, podczas gdy powodowie spełniali świadczenia wynikające z umowy kredytu na rzecz pozwanego dobrowolnie, nie zastrzegając ich zawrotu, co zgodnie z powołanym przepisem winno uzasadniać oddalenie powództwa;

p) art. 411 pkt 2 k.c., poprzez jego nieuzasadnione niezastosowanie, zwłaszcza przy uwzględnieniu faktu, iż pozwany uprzednio wypłacił kwotę kredytu na rzecz powodów (dokonał przesunięcia majątkowego kosztem majątku banku do majątku powodów), co wobec zgłoszonego zadania żądania zasądzenia zwrot kwot świadczonych tytułem spłaty kredytu, uzasadniało zastosowanie przez Sąd I instancji art. 411 k.c. § 2 k.c.

Podnosząc powyższe zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Nadto, wniósł o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Apelujący wniósł również o zbadanie, w ramach rozpoznania apelacji, w trybie art. 380 k.p.c., nie podlegającego odrębnemu zaskarżeniu, postanowienia dowodowego wydanego na rozprawie dnia 26 października 2021 r. co do pominięcia wniosku pozwanego zgłoszonego w odpowiedzi na pozew z dnia 05 czerwca 2020 r. (dowód z opinii biegłego na okoliczności wskazane przez pozwanego), oraz wnosząc o zmianę w/w postanowienia i dopuszczenie przed Sądem II instancji dowodu z opinii biegłego, wnioskowanego przez stronę pozwaną.

W odpowiedzi na apelację, powodowie wnieśli o jej oddalenie w całości, jako bezzasadnej oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie należy wskazać, że Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne. Na aprobatę zasługują również poczynione przez Sąd Rejonowy rozważania prawne.

Wbrew zapatrywaniom apelującego ustalenia Sądu I instancji ocenić trzeba, jako kompletne i prawidłowe, znajdujące oparcie w materiale dowodowym, nadto materiał ten został oceniony zgodnie z wymogami art. 233 § 1 k.p.c. Z tego też względu zaprezentowany stan faktyczny stał się podstawą niniejszego rozstrzygnięcia. Większość zarzutów powołujących się na naruszenie art. 233 k.p.c. dotyczy nie tyle oceny poszczególnych dowodów, co wniosków, jakie z poczynionych na ich podstawie ustaleń zostały przez Sąd wyciągnięte. Czyni to zatem uzasadnionym łączne rozpoznanie wspomnianych zarzutów z zarzutami o charakterze materialnoprawnym, z uwagi na ich ścisły związek. Wiedziony przez strony spór w istocie rzeczy sprowadzał się do interpretacji i wykładni poszczególnych postanowień umownych mających za przedmiot waloryzowanie kredytu hipotecznego kursem franka szwajcarskiego. W kontekście tego nie jest więc możliwe odrębne dokonanie weryfikacji przeprowadzonej oceny dowodów bez jednoczesnego omówienia prawidłowości ustaleń w zakresie istnienia przesłanek decydujących o uznaniu przedmiotowych postanowień umowy za niedozwolone i w konsekwencji wyrażenie oceny, czy świadczenia z tytułu rat kapitałowo – odsetkowych były nienależne i podlegały zwrotowi

Trzeba wskazać, że Sąd I instancji w sposób należyty ocenił zaoferowany przez strony materiał dowodowy i poczynił na jego podstawie prawidłowe ustalenia faktyczne w takim zakresie w jakim było to konieczne dla dokonania rozstrzygnięcia. Sąd Rejonowy dał wiarę wszystkim dokumentom prywatnym stanowiącym dowody w niniejszej sprawie. Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd uwzględnił zeznania powodów, które były spójne oraz wiarygodne i zastrzeżeń nie budzą poczynione na ich podstawie ustalenia faktyczne. Nie sposób stwierdzić, by sądowi umknął z pola widzenia powszechnie znany fakt zmienności kursów walut. Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd I instancji ustalił, że pozwany zaproponował powodom zawarcie umowy kredytu indeksowanego do franków szwajcarskich oraz poinformował, że nie mają zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu złotowego. Podnoszona przez pozwanego rezygnacja z pobierania prowizji pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. W świetle wiarygodnych zeznań powodów nie pozwala na wyprowadzenie wniosku, że powodowie mieli możliwość negocjowania warunków umowy. Z zebranego materiału dowodowego nie wynika, aby powodowie mieli wpływ na kształtowanie postanowień umowy w szczególności tych zawierających klauzule abuzywne. Postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. jest postanowienie, które powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia. Podpisana umową została przygotowana przez bank na podstawie obowiązującego wzorca.

Odwołując się do treści apelacji trzeba podkreślić, że Sąd dokonał należytej oceny dokumentów wskazanych przez apelującego tj. - wniosku kredytowego powodów z dnia 23 stycznia 2006 r., wydruku z kalkulatora bankowego (...), decyzji kredytowej z dnia 02 lutego 2006 r., umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 23 lutego 2006 r., a także aneksu z dnia 31 marca 2009 r., aneksu z dnia 23 lutego 2015 r., wniosku powodów z dnia 23 lutego 2015 r. i aneksu z dnia 18 maja 2015 r. W zakresie dowodów wskazanych w punkcie b (strona 3. apelacji) należy wskazać, że sąd również uznał je za wiarygodne jednak nie zachodziła potrzeba czynienia na ich podstawie bardzo szczegółowych ustaleń faktycznych.

W ocenie Sądu Okręgowego dokonanie w wyniku zawarcia przywołanych aneksów kilkukrotnych modyfikacji stosunku prawnego łączącego strony niniejszego zobowiązania nie wpływa na ocenę ważności umowy zawartej przez strony w 2006 r. Dla oceny ważności przedmiotowej umowy decydujący jest bowiem moment jej zawarcia.

Poza sporem pozostaje, że w dniu 23 lutego 2006 r. powodowie zawarli z Bankiem umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z przeznaczeniem na finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od dewelopera lokalu mieszkalnego z miejscem postojowym przy ul. (...) w D., finansowanie prac wykończeniowych oraz opłat okołokredytowych. Kwota kredytu wynosiła 300.010,80 zł i była waloryzowana kursem kupna waluty CHF według tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota kredytu wyrażona w CHF była określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu lub jego transzy (§7 ust. 1 umowy). Powodowie wnieśli wkład własny w wysokości 1.000,00 zł. Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy. Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej (§ 11 ust. 1 umowy), a raty kapitałoodsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane były w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 12 ust. 5 umowy).

Powodowie zawarli umowę kredytu z przeznaczeniem na cele mieszkaniowe, a więc działali jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. W związku z tym zachodziła potrzeba oceny postanowień tej umowy z punktu widzenia ich abuzywności, co doprowadziło sąd do słusznego wniosku prowadzącego do uznania zawartej umowy za nieważną i zasądzenia kwoty wskazanej w pozwie.

Trzeba podkreślić, że powodowie w treści pozwu z dnia 24 marca 2020 r. jednoznacznie twierdzili, że zawarta umowa kredytu jest w ich ocenie umową nieważną i tę podstawę prawną strona powodowa uczyniła zasadniczą podstawą swojego roszczenia. Powodowie wskazali, które postanowienia umowy należy uznać za bezwzględnie nieważne. Ważność umowy z dnia 23 lutego 2006 r. została zakwestionowana przez powodów również w piśmie z dnia 12 lutego 2020 r., stanowiącym kierowane do banku wezwanie do zapłaty.

W związku z powyższym, wobec treści pozwu i przytoczonej w nim podstawy faktycznej, bezzasadny okazał się zarzut naruszenia prawa procesowego art. 321 § 1 k.p.c. Niewątpliwie Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem ani zasądzać ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.). Obowiązkiem strony inicjującej proces pozostaje wyraźne sformułowanie żądania, które to żądanie wyznacza granice kognicji sądu. Zakaz orzekania ponad żądanie, będący przejawem zasad dyspozycyjności i kontrydiktoryjności, stanowi emanację zasady, że o przedmiocie orzekania decyduje wyłącznie strona. Oczywistym jest, że sąd nie może wyręczać strony powodowej w określeniu żądania. Tym samym, Sąd Rejonowy był związany żądaniem pozwu oraz jego podstawą faktyczną. Powodowie jako podstawę faktyczną pozwu wskazali stosunek umowny wynikający z umowy o kredyt hipoteczny indeksowany kursem CHF, a roszczenie o zapłatę kwot 30.806,26 zł oraz 10.082,84 CHF uzasadniali jako różnicą pomiędzy sumą pobranych przez pozwanego bank od powodów rat kapitałowo - odsetkowych od dnia 12 kwietnia 2010 r. do dnia 14 stycznia 2020 r., a sumą rat, jakie byłyby pobrane, gdyby pozwany bank stosował należycie umowę kredytu i nie stosował niewiążących powodów jako konsumentów (względnie nieważnych) klauzul indeksacyjnych. Sąd Rejonowy uwzględniając w całości roszczenie o zapłatę wskazywał, że twierdzenie o abuzywności postanowień umowy odnoszących się do waloryzacji udzielonych im przez pozwanego kredytu kursem franka szwajcarskiego okazało się uzasadnione. Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności zbadał charakter postanowień zawartych w umowie kredytu w celu ustalenia ich zgodności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego i związania nimi stron. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego wskazał na wadę zastosowanej w umowie konstrukcji indeksacji, która finalnie prowadziła do stwierdzenia, że łącząca strony umowa jest dotknięta sankcją nieważności. Sąd uznał przede wszystkim, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością), co stanowiło przesłankę rozstrzygnięcia. Wobec powyższego, Sąd I instancji uznał roszczenie powodów o zapłatę w całości za zasadne, gdyż powodowie wywodzili swoje roszczenie o zapłatę z przedmiotowej umowy kredytowej wskazując na abuzywność postanowień w niej zawartych i skutek wyeliminowania wskazanych postanowień, umowa kredytowa nie może dalej obowiązywać z uwagi na stwierdzenie jej nieważności. Wobec stwierdzenia nieważności umowy, zachodziła podstawa

do zwrotu kwot uiszczonych przez powodów na rzecz pozwanego w takim zakresie jak zostało to określone w pozwie. Nie można zatem podzielić stanowiska apelującego, że Sąd Rejonowy dokonał rozstrzygnięcia co do innego roszczenia niż roszczenie zgłoszone przez powodów.

Nietrafny okazał się również zarzut naruszenia art. 3 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. i w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez niewykazanie przez stronę powodową, że wskazane postanowienia umowne spełniają przesłanki abuzywności.

Trzeba ponownie podkreślić, że słusznie Sąd pierwszej instancji uznał, iż kwestionowane postanowienia umowne nie były indywidualnie uzgodnione. Zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, iż postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje, a zatem w niniejszej sprawie na pozwany. Pozwany nie sprostą temu obowiązkowi. Nieuzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. są bowiem te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). W tym kontekście wskazać należy, iż nie są indywidualnie uzgodnionymi klauzule sporządzone z wyprzedzeniem, jeżeli kontrahent nie miał wpływu na ich treść. Przez „rzeczywisty wpływ” należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Chodzi tu więc o takie klauzule umowne, które zostały objęte „indywidualnym”, odrębnym uzgodnieniem (np. stanowiły przedmiot negocjacji). Realność wpływu konsumenta na dane postanowienie powinna bowiem objawiać się w „mocy” jaką dysponował on w odniesieniu do ukształtowania danego stosunku umownego. I to nie tylko w kwestii wskazania kwoty i waluty pożyczki, czy też określenia dziennej daty spłaty każdego miesiąca, ale także, co kluczowe dla przedmiotowej sprawy, w kwestii sposobu przeliczania wysokości zadłużenia, a co za tym idzie ostatecznego kształtowania wartości zobowiązania i sumy potrzebnej do jego spłaty.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 marca 2019 r., I CSK 462/18: „dla zrealizowania przesłanki rzeczywistego wpływu konsumenta na treść postanowień umownych nie wystarczy wykazanie, że konsument dowiedział się o treści klauzuli w odpowiednim czasie, a strony prowadziły w tym przedmiocie negocjacje. Konieczne jest udowodnienie wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli, w wyniku rzetelnych negocjacji, w ramach których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego, chyba że zostało ono sformułowane przez konsumenta i włączone do umowy na jego żądanie”. Ponadto „rzeczywisty wpływ” konsumenta nie zachodzi, jeżeli „wpływ” ten polega na tym, że konsument dokonuje wyboru spośród alternatywnych klauzul sformułowanych przez przedsiębiorcę (por. M. Bednarek, P. Miłkaszewicz, w: System Prawa Prywatnego t. 5, 2019, s. 811; M. Jagielska, Nowelizacja Kodeksu cywilnego: kontrola umów i wzorców umownych, MoP 2000, Nr 11; M. Lemkowski, Materialna ochrona). Stąd też zakresem kontroli dokonywanej na podstawie art. 385¹ - 385³ k.c. jest treść wszelkich nieuzgodnionych indywidualnie postanowień stosunku prawnego, a zatem treść postanowień wzorców, postanowień przejętych z wzorców oraz postanowienia umowy zawartej bez użycia wzorca, lecz z wyłączeniem negocjacji co do umowy lub jej części (tak M. Bednarek, P. Miłkaszewicz, w: System PrPryw, t. 5, 2019, s. 810 i tam cyt. autorzy).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że powodowie nie mieli wpływu na postanowienia umowy określające sposób spłaty kredytu i przeliczania walut. Powyższe pozostawało wyłącznie w gestii banku. To bank po poinformowaniu powodów o braku zdolności do uzyskania kredytu złotowego sformułował treść umowy wskazując w niej, że kwota kredytu zostanie ustalona w złotych, a następnie będzie waloryzowana do CHF. To bank przyznał sobie również możliwość tworzenia Tabeli kursowej, a co za tym idzie jednostronnego ustalania wartości i wysokości raty. Składając wniosek o określoną w złotych kwotę, klienci wskazali, że kwotą waluty będzie frank szwajcarski (k. 144 – wniosek o udzielenie kredytu), nie mieli jednak wpływu na ustalenie sposobu przeliczenia zarówno kwoty kredytu, jak i poszczególnych rat.

Sąd Okręgowy podkreśla, że sama zgoda na zawarcie umowy o kredyt zawierającą klauzule indeksacyjne nie jest tożsama z indywidualnym uzgodnieniem postanowień umowy. Również motywacja towarzysząca powodom przy zawarciu przedmiotowej umowy czy zainteresowanie produktem indeksowanym do CHF nie powoduje, że można stwierdzić, iż umowa była przez strony negocjowana. Logicznym jest, że zaciągając zobowiązanie finansowe,

kredytobiorca dąży do uzyskania jak najkorzystniejszych warunków spłaty i że podejmując tak ważną decyzję bazuje na swoim dotychczasowym doświadczeniu. Okoliczność zatem, że strona powodowa zapoznała się z postanowieniami umowy oraz miała świadomość ryzyka kursowego w zakresie przedstawionym przez Bank, jak również to, iż pożyczkobiorcy mieli możliwość spłaty pożyczki bezpośrednio w walucie CHF (wskutek aneksu z dnia 23 lutego 2015 r. – k. 165), nie ma znaczenia dla ostatecznego ustalenia, że kwestionowane postanowienia umowne nie były z nimi indywidualnie uzgodnione. Z przesłuchania powodów wynikało niewątpliwie, że nie negocjowali oni warunków umowy, pozwany zaś nie przedstawił dowodu przeciwnego. Wbrew zarzutom apelującego, Sąd Rejonowy nie naruszył art. 299 § 1 k.p.c. nadając przymiot wiarygodności zeznaniom powodów i czyniąc na ich podstawie ustalenia faktyczne. Dokonując oceny tego dowodu sąd miał na uwadze również cały materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania.

Brak było również wystarczającej podstawy do ustalenia, że obowiązki informacyjne Banku względem powodów w zakresie ryzyka kursowego zostały wypełnione w należyty sposób. Bez wątplenia powodowie występowali przy zawieraniu umowy z pozwanym bankiem jako konsumenci i powyższego nie zmieniała okoliczność związana z wyższym ekonomicznym wykształceniem powodów. Przedmiotowe klauzule nie zostały z powodami indywidualnie wynegocjowane, a zatem zakwestionowane postanowienia kształtowały ich prawa i obowiązki jako konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Ponadto o abuzywności tych postanowień świadczy brak ich transparentności. Umowa kredytu nie przedstawiała w sposób przejrzysty konkretnych działań mechanizmu wymiany waluty obcej, tak by powodowie byli w stanie samodzielnie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla nich z umowy konsekwencje ekonomiczne. W tej sytuacji pomiędzy stronami przedmiotowej umowy zakłócona została równowaga kontraktowa, bowiem treść kwestionowanych postanowień umożliwiała pozwanemu jednostronne kształtowanie sytuacji powodów, będących konsumentami, w zakresie wysokości ich zobowiązania wobec Banku. W konsekwencji podnoszony w tym zakresie zarzut pozwanego naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 233 § 1 k.p.c. okazał się nieuzasadniony.

W tym miejscu zauważyć należy, wbrew temu co wskazano w apelacji, okoliczność kilkukrotnej modyfikacji stosunku prawnego przez powodów, nie miała wpływu na ocenę ważności umowy. Powyższy zarzut dotyczył m.in. zawartych przez strony aneksów do umowy kredytowej, w tym aneksu z dnia 23 lutego 2015 r. umożliwiającego powodom spłatę zobowiązania bezpośrednio w CHF. Sąd Rejonowy wprawdzie dokonywał rozważań na gruncie aneksu z 31 marca 2009 r., który dotyczył jedynie modyfikacji oprocentowania, jednakże z treści rozważań wynikało, że Sąd I instancji odnosił się właśnie do aneksu z dnia 23 lutego 2015 r., tym samym zarzut naruszenia art. 316 k.p.c. również okazał się bezzasadny.

Podkreślić należy, że zawarcie aneksu do umowy było możliwe m.in. dzięki wejściu w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984) tzw. „ustawa antyspreadowa”. Powyższa ustawa i zawarty przez strony aneks, w żadnym razie nie uchylał i nie konwalidował abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu. Analizowane zdarzenie prawne nie spowodowało ex lege skutku w postaci modyfikacji treści zawartej przez strony umowy, który należało uwzględnić przy ocenie ewentualnej abuzywności jej postanowień. Przede wszystkim z art. 4 powołanej ustawy jasno wynika, że w przypadku umów kredytu zawartych przed dniem jej wejścia w życie nowe regulacje mają zastosowanie w części jeszcze niespłaconej. Przywołana ustawa nie stanowiła podstawy prawnej zawartej przez strony umowy, ani też nie ma zastosowania do rozliczeń stron w części już wykonanej. W judykaturze zgodnie przyjmuje się ponadto, że przepis art. 69 ust. 2 pkt 4a w brzmieniu ustaloną powołaną ustawą nowelizacyjną ma charakter dyspozytywny. W odniesieniu do kredytów w niespłaconej części art. 4 noweli daje podstawę do żądania wprowadzenia do umowy konkretnych zasad dokonywania przeliczeń, co przesądza o tym, że stosunek prawny nie jest uzupełniany w tym zakresie z mocy prawa (vide uzasadnienie wyroku SN z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie IV CSK 362/14, LEX nr 1663827). Sam fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. nie usunął zatem skutków niedozwolonych postanowień umów kredytu, ani ich nie wyeliminował.

Sąd Okręgowy w pełni aprobuje pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17 (OSP 2019/12/115), zgodnie z którym wejście w życie wskazanych przepisów nie wyłącza możliwości

powoływania się na abuzywność klauzul związanych z niejasnym i jednostronnym sposobem określania kursu waluty, po jakim ma być dokonywana spłata, zawartych w umowach kredytowych, które podpisane i realizowane były jeszcze przed wejściem w życie tej nowelizacji. Regulacje te odnoszą się jedynie do niezbędnych elementów umowy kredytowej oraz uzupełnienia w drodze zmiany umowy - umów zawartych przed wprowadzeniem do Prawa bankowego art. 69 ust. 2 pkt 4a. Nie dotyczą one w żaden sposób ewentualnej abuzywności lub nieabuzywności postanowień umowy kredytowej zawartej przed wprowadzeniem do Prawa bankowego art. 69 ust. 2 pkt 4a, zwłaszcza zaś istniejącej w dacie zawarcia umowy abuzywności postanowień umowy w tym zakresie nie mogą sanować. Jak natomiast zaważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r. (V CSK 382/18), same zapisy ustawy ani nie uznawały konkretnych postanowień za abuzywne, ani nie zawierały gotowych do zastosowania przepisów, które mogłyby je zastąpić, w sposób pozwalający na uznanie ich za odpowiadające wymogom dyrektywy 93/13, tzw. ustawa antyspreadowa nie może mieć co do zasady żadnego wpływu na zasadność roszczeń i zarzutów opartych na treści art. 385¹ k.c.

Należy też mieć na uwadze, że wykonywanie umowy w części odnoszącej się do kredytu niespłaconego – a więc w części objętej tzw. ustawą antyspreadową - w sposób bezpośredni jest związane ze wszystkimi czynnościami dokonanymi na podstawie abuzywnych postanowień umowy, a mającymi miejsce przed wejściem w życie nowelizacji ustawy Prawo bankowe i przed podpisaniem aneksu nr z dnia 18 maja 2015 r. do umowy. Mechanizm indeksacji ma to do siebie, że aktualizuje każdorazowo (przy obliczaniu każdej raty kapitałowo odsetkowej) wadliwie dokonaną czynność ustalenia początkowego salda zadłużenia w chwili uruchomienia kredytu. Ustawą antyspreadową i ww. aneksem nie zostały zaś objęte postanowienia umowy dotyczące wypłaty kredytu i pierwotnego sposobu obliczenia wysokości salda początkowego. To dlatego w tego typu umowach nie można oddzielić skutków prawnych wynikających z jej wykonywania na okres przed wejściem i po wejściu w życie ustawy antyspreadowej lub przed zawarciem i po zawarciu aneksu, bowiem spłata kredytu następująca po tej chwili, nawet jeśli w zakresie sposobu ustalania wysokości kursu waluty obcej dla oznaczenia należnej kwoty raty kapitałowo-odsetkowej odnosi się do jakiegoś obiektywnego miernika, to nadal bezpośrednio odwołuje się do czynności dokonywanych w oparciu o ustaloną w sposób wadliwy podstawę (postanowienia bezskuteczne ex lege i ex tunc), zawyżających wysokość salda zadłużenia. Sam fakt, że powodowie zawarli aneksy do umowy, nie wpływa więc na ocenę ważności umowy.

Sąd Rejonowy dokonał indywidualnej oceny łączących strony postanowień umownych, odwołując się dodatkowo do treści orzeczeń Sądu Najwyższego oraz Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w konsekwencji uznał wskazane klauzule umowne za abuzywne. Tym samym za niezasadny uznać należy zarzut naruszenia art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. w zw. z art. 365 k.p.c. i art. 366 k.p.c. Zwrócić należało uwagę, że przepis art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. ma nadal zastosowanie w oparciu o przepis intertemporalny tj. art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1634). Na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2010 r., w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09 do rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją „5743” wpisana została klauzula o treści: Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 tj. korelującej z treścią klauzuli wskazanej w § 12 ust. 5 przedmiotowej umowy. Wpisu dokonano z dniem 5 sierpnia 2014 r., a przedsiębiorcą, stosującym wymienioną klauzulę był właśnie bank pozwany w niniejszej sprawie i ta okoliczność przesądzała o niedozwolonym charakterze kwestionowanego postanowienia wzorca umowy, który wykorzystał pozwany bank.

Chybiony okazał się również zarzut naruszenia art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. i art. 227 k.p.c. Wnioskowany przez pozwanego dowód z opinii biegłego sądowego na okoliczności wskazane w tezie dowodowej wskazanej w punkcie 10 odpowiedzi na pozew – k. 75 nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy dotyczył sposobu wykonania umowy. Zgodnie z art. 385² k.c., ocenę zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Z tej przyczyny, słusznie Sąd Rejonowy pominął przedmiotowy wniosek dowodowy. Sąd Okręgowy nie znalazł

podstaw do zmiany w wyniku kontroli instancyjnej (art. 380 k.p.c.) postanowienia o oddaleniu wniosku pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego zgłoszonego w odpowiedzi na pozew.

Odwołując się do zarzutów naruszenia prawa materialnego należy wskazać, że Sąd Okręgowy podziela w całości rozważania Sądu I instancji w przedmiocie abuzywności postanowień przedmiotowej umowy, przy czym trzeba wstępnie uznać, że sama umowa znajduje oparcie w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego. Co do zasady ustawodawca akceptuje możliwość zawierania umów o kredyt indeksowany do waluty obcej. Istotne jest to, że od profesjonalisty, w tym wypadku banku, należy wymagać aby formułował umowy kredytu indeksowanego zawierane z konsumentami w sposób zgodny z wymogami art. 69 prawa bankowego.

Powodowie zasadnie zakwestionowali zawarte w umowie klauzule indeksacyjne zarzucając im, że kształtują one prawa i obowiązki kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, bowiem pozwany zastrzegł sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego poprzez wyznaczanie w tabeli kursowej kursu sprzedaży franka szwajcarskiego, nie wskazując w umowie kryteriów czy przesłanek ustalania kursu. Tym samym pozwany bank miał pełną kontrolę nad wysokością rat spłacanych przez powodów i ustalanie różnicy pomiędzy ceną kupna i sprzedaży (tzw. spread walutowy), który stanowił jego zysk. Nie było również sporne, co już wskazano powyżej, iż powodowie mieli status konsumenta, a fakt indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powodów postanowień umownych dotyczących indeksacji kwoty kredytu nie został skutecznie przez pozwany bank wykazany. Zdaniem Sądu Okręgowego w zakresie zakwestionowanych przez powodów postanowień umowy kredytu została wyczerpana dyspozycją art. 385¹ § 1 k.c. Mają one charakter nieprecyzyjny, niejasny oraz przewidują uprawnienia do kształtowania treści stosunku tylko dla jednej, mocniejszej strony. W tych klauzulach brak jest oparcia zasad ustalania kursów na obiektywnych i przejrzystych kryteriach.

Stosowanie mechanizmu przeliczania najpierw kwoty wypłaconych środków według kursu kupna walut (§ 7 ust. 1 umowy „...kwota kredytu wyrażona w CHF jest określana na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu/transzy kredytu), a następnie przeliczanie wysokości zobowiązania według kursu sprzedaży walut (§ 12 ust. 5: „raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50), przyznawało stronie pozwanej uprawnienie do ewentualnego uzyskania dodatkowego wynagrodzenia, którego oszacowanie dla konsumenta nie było możliwe. Na konsumenta, poza ryzykiem kursowym, na które godził się, zawierając umowę kredytu waloryzowanego do waluty obcej, zostało przerzucone ryzyko dowolnego kształtowania kursów wymiany przez kredytodawcę. Tym samym strona pozwana – będąca profesjonalistą i silniejszą stroną stosunku prawnego, kształtując treść umowy, wykorzystwała swoją uprzywilejowaną pozycję. Od momentu zawarcia przedmiotowej umowy nie było obiektywnego mechanizmu, który pozwoliłby ustalić świadczenie kredytobiorców – powodów w sposób niezależny od decyzji Banku. Określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron. Uwzględniając wskazania wypływające z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyroki z 30.04.2014 r., C-26/13 i z 20.09.2017 r., C-186/16), trzeba przyjąć, że uznanie postanowień tego rodzaju za jednoznaczne wymaga, aby umowa określała w sposób zrozumiały dla konsumenta zasady ustalania przez bank kursów walutowych. Bez znaczenia dla oceny spornej klauzuli pozostaje to w jaki sposób pozwany Bank korzystał z przysługujących mu uprawnień do kształtowania kursów, w tym czy były one ustalane na poziomie rynkowym, chodzi o samą zasadę, a nie jej praktyczną realizację.

Konsekwencją powyższej oceny jest wyeliminowanie klauzul abuzywnych z kontraktu łączącego strony ex lege, połączone z przewidzianą w art. 358¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie. Powyższe stwierdzenia pozwalają przejść do zagadnienia związanego z tym, czy umowa kredytowa pozbawiona klauzuli

indeksacji jest umową, która może dalej skutecznie funkcjonować w obrocie. Sąd Rejonowy udzielił na to pytanie odpowiedzi przeczącej, którą tutejszy Sąd Okręgowy podziela.

W tym zakresie konieczne jest odwołanie się do stanowiska zaprezentowanego w treści wyroku TSUE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), prowadzącej działalność w Polsce w formie oddziału pod nazwą (...) Bank (...) Oddział w Polsce, dawniej (...) Bank (...) S.A., oraz w wyroku TSUE z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie C-118/17 (Z. D. przeciwko (...) Bank (...) Z.). Wnioski wypływające z wyroku w sprawie małż. D. mają bezpośrednie zastosowanie w przedmiotowym stanie faktycznym, gdyż postępowanie przed Sądem Rejonowym także dotyczyło kredytu udzielonego w złotych, waloryzowanego kursem waluty obcej, który to kurs był wyznaczany dowolnie przez kredytodawcę, a więc stan faktyczny był w swej istocie tożsamy.

Trybunał wydał orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczącym wykładni art. 1 ust. 2, art. 4, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29) w przedmiocie utrzymywanego nieuczciwego charakteru warunków umowy dotyczących mechanizmu indeksacji stosowanego w umowie kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej. Dla udzielenia odpowiedzi na postawione pytania przywołał treść obowiązującej dyrektywy.

Ostatecznie TSUE ocenił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Dalej, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia umowy w całości, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. Ponadto art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku, gdy strony umowy wyrażą na to zgodę.

Nadto art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziło do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

Trybunał Sprawiedliwości UE potwierdził dotychczasową linię orzecniczą, że uzupełnienie umowy o postanowienia wywodzone z ogólnych reguł prawa cywilnego, jest niedopuszczalne. Luka powstała w umowie wskutek eliminacji nieuczciwych postanowień umownych, może być uzupełniona jedynie, tylko i wyłącznie, gdy zostaną kumulatywnie spełnione wszystkie warunki:

- a. brak uzupełnienia umowy prowadziłby do upadku całej umowy;
- b. upadek umowy byłby niekorzystny dla konsumenta, co czyniłoby mechanizm ochronny przewidziany dyrektywą iluzoryczny;
- c. istnieją przepisy dyspozytywne, które określają, jaki sposób ustawodawca uznał za modelowe ukształtowanie praw i obowiązków stron danego typu stosunku prawnego, a uregulowanie takie korzysta z domniemania uczciwości.

Należało zatem zaaprobować stanowisko Sądu Rejonowego, że przedmiotowa umowa kredytowa pozbawiona indeksacji jest umową, która nie może dalej skutecznie funkcjonować w obrocie. Jej wyeliminowanie powoduje, że umowa staje się sprzeczna z naturą stosunku zobowiązaniowego zawartego przez strony. Taki stosunek prawny musi zostać uznany za nieważny z racji sprzeczności z ustawą, polegającą na naruszeniu granic swobody umów (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.). Argumentacja przytoczona przez Sąd Rejonowy zasługuje na aprobatę, apelujący nie zdołał jej podważyć. Eliminacja z umowy postanowień niedozwolonych powinna być korzystna dla konsumenta, równocześnie wywierając skutek odstrasżający dla przedsiębiorcy. Należy mieć na uwadze, że zadaniem przepisów chroniących konsumenta jest przywrócenie równowagi kontraktowej stron, nie zaś nadmierne i nieusprawiedliwione uprzywilejowanie konkretnego konsumenta wobec przedsiębiorcy, czy też innych konsumentów zawierających podobne umowy. Stosowanie regulacji wynikających z dyrektywy 93/13 nie może również zachwiać konkurencją na rynku, zmuszając część przedsiębiorców do wykonywania umów na zasadach tak znacząco odbiegających od tych, jakie analogiczne umowy wykonują inni przedsiębiorcy – nawet jeśli jest konsekwencją zastosowania w umowie niedozwolonych postanowień (zob. wyrok SA w Białymstoku z 14.12.2017 r., I ACa 447/17, wyrok SA w Katowicach z 19.01.2018r, I ACa 632/17, opubl. portale OSA).

Z tych wszystkich względów należało uznać roszczenie powodów w całości za uzasadnione, skoro wywodzili oni je odwołując się do umowy, którą należało uznać za nieważną z mocy prawa od początku. Podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego w postaci art. 385¹ § 1 k.c. art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 pr. bank., art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95 z 21.4.1993), art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 353 § 1 k.c., art. 385¹ k.c. w związku z art. 3 ust.1 oraz art. 4 ust.1 dyrektywy Rady 93/13 z 5.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich oraz art. 385² k.c. w związku z art. 6 k.c., art. 358 § 2 k.c., czy też art. 65 § 2 k.c., art. 358 § 2 k.c. oraz art. 32 w zw. z art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polski okazały się nieuzasadnione.

Skutkiem uznania spornej umowy za nieważną jest obowiązek zwrotu przez obie strony tego, co sobie wzajemnie świadczyły wobec odpadnięcia podstawy prawnej świadczenia (art. 410 k.c.). Poza sporem jest to, jaka kwota kredytu została udzielona powodom i jakie kwoty zostały przez nich zapłacone pozwanemu bankowi. W ocenie Sądu Okręgowego nie było zatem przeszkód do uwzględnienia powództwa w całości, jako odpowiadającego części spłaconego kredytu. Sąd Okręgowy podziela stanowisko wyrażone w uchwale Sądu najwyższego w sprawie III CZP 11/20 z dnia 16.02.2021 r. (OSNC 2021 nr 6, poz. 40), w której Sąd Najwyższy uznał teorię dwóch kondycji za prawidłowy sposób, w który sąd może rozstrzygnąć o roszczeniu „frankowicza” lub innej osoby pokrzywdzonej kredytem walutowym. W wypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytowej frankowej lub innej walutowej roszczenia obu stron – kredytobiorcy (pokrzywdzonego konsumenta) oraz banku należy traktować oddzielnie, co oznacza, że kredytobiorca ma prawo domagać się od banku zwrotu spełnionych świadczeń, nawet jeśli nie spłacił kredytu. Nie jest bowiem istotne, ile kapitału kredytobiorca pożyczył od banku, ale ile mu oddał. Wzajemne świadczenia obu stron – kredytobiorcy oraz banku nie są automatycznie potrącane. Wobec powyższego zarzuty pozwanego art. 410 k.c. oraz 411 k.c. uznać należało za chybione.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. obciążając tymi kosztami w całości pozwanego, jako stronę przegrywającą postępowanie apelacyjne. Na koszty powstałe po stronie powodowej, złożyło się wynagrodzenia ich pełnomocnika w osobie radcy prawnego w kwocie 2.700 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (tj. Dz. U. z 2018, poz. 265).

Alina Szymanowska